

ünnepe is a Móra iránti nagy szerelem ékes bizonyítéka. Mert nagy, tisztelő szerelem kell ahhoz, hogy így derítsék fel az író életének minden mozzanatát, s így formálják vonzó múzeumná Móra szülőházát.

A Szarvas utcában az író bölcsője ringott, a Daru utcában a lelkét dajkálták. Mindkettőre ünneplő lélekkel gondoljatok!

Hegedűs András

DR. FÜLE SÁNDOR
Budapest

Tanítóképző intézetek új rendszerű gyakorlati képzése

Az 1971/72. tanévtől – a pedagógusképzés 1970/71. tanévben kezdődött korszerűsítése részeként – új rendszerű gyakorlati képzés kezdődött a tanítóképző intézetekben.¹ (A korábbi években az óvónőképző intézetekben és a következő tanévben a tanárképző főiskolákon.)

A Művelődésügyi Minisztérium Pedagógusképző Osztályának irányításával új *Útmutató* készült a tanítóképző intézetek iskolai gyakorlatához.² Az alábbiakban ennek, illetve az új rendszerű gyakorlati képzésnek lényegét ismertetjük. „Az iskolai gyakorlat” c. tantárgy feladatait, tartalmát, főbb formáit a művelődésügyi miniszter 125/1970. (MK. 12.) MM számú Utasításával bevezetett – 1970-ben megjelent – új tanítóképző intézeti *Tanterv* írja elő.³ Ezekről e cikk keretében nem szólunk.

A gyakorlati képzési Útmutató határozottan leszögezi, hogy az iskolai gyakorlat a tanítóképzés szerves része. Egészen nyilvánvaló, hogy az *elméleti oktatás és az iskolai gyakorlat (ez a tanítási órán kívüli napközi otthoni, általános iskolai diákotthoni, nevelőotthoni, úttörő, illetve kisdobos csapatbeli stb. pedagógiai gyakorlatokat is magába foglalja!) csak együtt biztosíthatja a tanítóképzés feladatainak eredményes megoldását.* Az új rendszerű gyakorlati képzés lényege az, hogy központi szerepet tölt be a hallgatók tanítói hivatásra való felkészítésében, pedagógiai képességeinek fejlesztésében. A lényeghez szorosan hozzátartozik – a gyakorlati képzés eredményes megvalósítása a tanítóképző intézet *egész oktatói karának* és a gyakorlóiskola nevelőtestületének közös feladata.

Az iskolai gyakorlatok (a gyakorlati képzés) irányítása intézeti igazgatóhelyettesi hatáskörbe került. E célból minden intézet egy második igazgatóhelyetteset is kapott. Ez a tény rendkívül jelentős és egyedülálló a magyar tanítóképzés történetében. A gyakorlati képzés irányításáért, ellenőrzéséért felelős intézeti igazgatóhelyettes dolgozza ki (a szakcsoportvezetők, a gyakorlóiskola igazgatójának bevonásával) az iskolai gyakorlat tervét a képzési idő egészére és részletesen egy-egy félév-re. Nagyon fontos, hogy rendszeresen és határozottan „fogja össze” a gyakorlati képzés minden fontos kérdését. Az igazgatóhelyetteseknek alaposan felül kell vizsgálniuk az eddigi mindennapi gyakorlatot *minőségi és mennyiségi szempontból* egyaránt. S a gyakorlati képzés minden formájában érvényesíteniük kell az inkább kevesebbet, de tudatosabban és alaposabban elvet. Mindezen lényegi feladatokat, csak az intézeti szakcsoport vezetőikkel való szoros együttműködéssel tudják jól megoldani.

Egy-egy szakcsoport vezetőjének gondoskodnia szükséges arról, hogy az oktatók nevelői-oktatói munkájukat *az iskolai gyakorlattal összhangban* végezzék. S előadásaik példaanyagát minél nagyobb arányban a hallgatók által is szemlélt vagy végzett iskolai gyakorlatból merítsék. Az elmélet és a gyakorlat egységének megteremtése így biztosítható.

Új a gyakorlati képzésben az is hogy az iskolai gyakorlati csoportokat (nem pontos már a tanítási gyakorlati csoport elnevezés!) az intézet valamennyi oktatója vezetheti, az intézet igazgatója, helyette, a gyakorlóiskola igazgatója, a szakcsoportvezetők, a tantárgypedagógiák oktatói, de a gyakorlóiskola nevelői is, ha erre egyébként lehetőségük van. Az nem lehetséges azonban, hogy egyes oktatók kizárólagosan a gyakorlati képzés munkájában vegyenek részt és az elméleti tantárgyak oktatásában ne vegyenek részt!

Jelentősen megnőtt a *tantárgypedagógiák* oktatóinak feladata a gyakorlati képzésben. Ők készítik elő és vezetik a szaktárgyi bemutató, valamint a számukra előírt hallgatói tanításokat. A lehetőséghez képest látogatják — főként az V. félévben — a szaktárgyakból tartott többi hallgatói tanításokat is.

A gyakorlóiskolai nevelők a korábbi tevékenységükön kívül *az V. félévben önállóan* látják el a gyakorlat konkrét vezetését.

Az új Útmutató az iskolai gyakorlat *folyamatát* alaposan rögzíti — a Budapesti Tanítóképző Intézet 1970/71. tanévben folytatott kísérleti tapasztalatainak felhasználása alapján. E szerint a gyakorlati képzés a tanítóképzés egész idejére kiterjed. Az I—II. félévben pedagógiai tapasztalatszerzés; a III—IV—V. félévben a tanítási kísérletek; a VI. félévben a teljesen önálló tanítások szakaszára bontja a folyamatot. Minden szakaszban pontosan előírja, mely tantárgyakból hány órában kell hospitálnia egyénileg és csoportosan a hallgatóknak, milyen alapvető készség-, képességfejlesztési feladatokat kell megoldani és milyen tárgyú pedagógiai „kirándulásokat” kell szervezni részükre. Az Útmutató előírja az egyes szakaszok végére elérendő követelményeket is. Így például a *pedagógiai tapasztalatszerzés szakaszának végére* elérendő, hogy a hallgatók ismerjék, az iskola életét, az oktatás szervezeti és munkaformáit, az oktatási eszközöket és módszereket, az anyanyelvi tantárgyak és a gyakorlati foglalkozás tantárgy vonatkozásában konkrétan is. Ismereteik és megfigyeléseik alapján legyenek képesek előkészítés és egyéni felkészülés révén e tantárgyakból a tanítási órák oktatási-nevelési feladatainak megoldására.

A *tanítási kísérletek szakaszának végére* elérendő követelmény, hogy a hallgatók tegyenek szert jártasságra a tanítási órák önálló tervezésében, vezetésében és elemzésében. Ennek megfelelően tudják helyesen meghatározni és érvényre juttatni a tanítási órák célját, megszervezni a maguk és a tanulók munkáját. Tudják eredményesen megoldani a didaktikai és nevelési feladatokat, helyesen alkalmazni és kombinálni a módszereket. Továbbá legyenek képesek biztosítani a tanítási órákon és az órákon kívüli foglalkozások alkalmával a munkafegyelmet.

A *teljesen önálló tanítások szakaszának végére* elérendő követelmény, a hallgatók jussanak el a pedagógiai tudatosságnak arra a szintjére, hogy képesek önállóan megoldani, eredményesen ellátni az iskolában rájuk váró nevelési-oktatási-képzési feladatokat, és képesek önmaguk szakmai önnevelésére, továbbképzésére is.

A vázolt követelmények elérése nagy — és minden apró részletre kiterjedően összhangolt — munkát kíván meg a tanítóképző intézetek vezetőitől, oktatóitól, gyakorlóiskolai nevelőitől. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján mondhatjuk, hogy *különösen színvonalassá kell tenni a bemutató tanításokat. Továbbá a tanítási gyakorlatokon a hallgatók önállóságát fokozatosan biztosítani, ténylegesen fejleszteni*

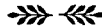
kell. Elengedhetetlen az írásbeli munkák ésszerű csökkentése is. *A hospitálásokat*, azok tételeit is, *gondosan kell előkészíteni* és a hallgatóktól, a gyermekek között, ez alkalommal is „aktív” munkát kell megkívánni. Az iskolai gyakorlat folyamatának minden rész kérdését tervszerűen kell kimunkálni és rögzíteni, döntően a pedagógiai készségek és képességek fejlesztésének folyamatát konkretizálni. Ez az igényes munka *magas szintű tervezést és szervezést* kíván meg a gyakorlati képzés területén. Ezért létesítettük a tanítóképző intézetekben a második igazgatóhelyettesi megbízatást!

Csak az eddig említett feladatok sem oldhatók meg az oktatók, gyakorlóiskolai nevelők — az intézet vezetőiről nem is szólva — alapos *pedagógiai, pszichológiai, oktatás- és nevelésmódszertani kulturáltságának növelése* nélkül. E téren minimális követelményként támasztható, hogy az említettek jól ismerjék a hallgatók számára megjelent új logika, pszichológia, pedagógia tankönyveket és hamarosan megjelenő tantárgypedagógiai jegyzeteket, néhány esetben tankönyveket.

A tanítóképző intézetek új gyakorlati képzési Útmutatója az alapvető, a főbb „szabályozandó” kérdéseket öleli fel és nem érinti azokat, amelyek intézetenként határozhatók meg. *A lényeg* valójában: *a képzés eredményessége!* A képzés eredményessége elképzelhetetlen *a tanítóképző intézetek egymás közti* és a tanítóképző intézetek, valamint *a külső általános iskolák* eddiginél is szorosabb kapcsolata nélkül. A gyakorlati képzésben különösen igaz, hogy a hallgatók nem az iskolának, hanem az életnek tanulnak, ezért a tanítóképző intézeteknek *a mai és a holnapi iskolai életre* kell nevelniök a hallgatókat.

A témához az alábbi anyagok tanulmányozását ajánljuk:

1. Dr. Füle Sándor: Korszerűsítés a tanítóképzésben. A tanító, 1970. 9. szám.
2. Útmutató a tanítóképző intézetek iskolai gyakorlatához. (Szerk.: Dr. Füle Sándor) Művelődésügyi Minisztérium Pedagógusképző Osztály, 1971.
3. Tanterv a tanítóképző intézetek számára. (Szerk.: Dr. Füle Sándor) Művelődésügyi Minisztérium, 1970.

DR. KERÉKGYÁRTÓ IMRE
Budapest

Az emberi kapcsolatok

„Az ember az embert sem ismeri.”

Voltaire

„— Mátéval nekem igen jó emberi kapcsolatom van.

— És az elég? Az emberi kapcsolat. Elég?

— Ez a legtöbb, kisfiam.”

Somogyi Tóth Sándor: Fapofák rozoga égbolt alatt

A KAPCSOLATOK FAJTÁI

1. Mit értünk kapcsolatokon?
2. Mit fejez ki a kapcsolatok emberi — jelzője?
3. Melyek az emberi kapcsolatok alaptípusai?